

The article is devoted to the tolerance phenomenon as a indicator of modern students' spiritual and moral culture. The specificity of tolerance forming on the basis of cognitive-centering and activity-oriented technologies is determined. There are results of research of tolerance forming among students.

©2012 р.

К. В. Хоменко (м. Київ)

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ЦІННОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ

В Україні змінилися пріоритети цінностей, запропонованих суспільством індивіду, відповідно особистісні цінності мають суттєві трансформації. Підростаюча особистість формується як член того суспільства, до якого належить. Необхідно бути не лише об'єктом, але і суб'єктом, котрий шляхом самоставлення стимулює засвоєння цінностей в єдності з власною активністю.

Поняття «цінність» досліджується у працях вчених-філософів, соціологів, психологів. На сьогоднішній день нема в науковій літературі однозначно чіткого визначення поняття «цінність». Акцент робиться на певній стороні цього терміну, яка відповідає інтересу даної науки.

У цінностях закріплюються і національні традиції, і загальнолюдські ідеї, і установки великих та малих соціальних груп. Сьогодні в Україні головна увага звернена на утвердження цінностей ринкової економіки. Однак соціально-економічна ситуація, що склалася в Україні в результаті породила значне соціальне і майнове розшарування, роблячи багатих ще багатшими, а бідних ще біднішими. Провідною ціннісною орієнтацією стає не людина, а максимальний прибуток у всьому.

Історичні епохи і відповідно різні філософські вчення накладають свій відбиток на розуміння природи цінностей. В аксіологічних працях Г.Ріккертта і В.Віндельбанда цінності розглядаються як незалежні від людських бажань, як ідеальне буття, а саме: добро, істина, краса тощо. З позицій натуралізму- все те, що сприяє розвитку біопсихічних здібностей індивіда. Цей напрям аксіології будується на поглядах таких вчених, як Р.Перрі, Г.Беккер, Р.Лінтон, Т.Парсонс.

Р.Перрі зазначав, що за допомогою теорії цінностей людина зможе пізнати саму себе, свої цілі і устремління [23]. Він створив класифікацію цінностей в залежності від характеру інтересу і якості орієнтуючого знання, розрізняючи цінності справжні і фальшиві, складні і прості, позитивні і негативні, приховані і активні. М.Каган розглядав, цінність як «значення об'єкта для суб'єкта», а оцінка – «емоційно-інтелектуальний вияв цього значення суб'єктом» [11, с. 68].

Метою статті є теоретичне вивчення проблеми «цінностей» особистості. **Наукове завдання** передбачає визначення поняття «цінностей особистості», як невід'ємної складової гармонійної особистості. **Практичним завданням** є аналіз та узагальнення літературних джерел щодо механізмів формування системи цінностей. Для досягнення мети і вирішення поставлених завдань нами застосовувалися загальнонаукові методи теоретичного дослідження: аналіз, порівняння, систематизація і узагальнення теоретичних даних.

На проблему значущості цінності у сучасній філософській і соціологічній літературі склалися дві точки зору. Перша група авторів вважають, що цінність – це позитивна чи негативна значущість предметів і явищ для життєдіяльності суб'єкта. Дана точка зору знайшла своє відображення і у розумінні цінності, що міститься у філософському словнику [21, с.1004Ц]. Інші автори, навпаки, вважають, що цінність виражає лише одну із форм значущості, а саме – позитивну. А.В.Гулига, наприклад, констатує: «Цінностей зі знаком мінус не буває» [9, с.64].

М.Каган виділяє як основні так цінності: правові, політичні, релігійні (цінності соціальних макрогруп), естетичні і цінності моральні, екзистенційні, що характеризують смисл життя, і цінності художні [11].

«Предметні і суб'єктивні цінності є лише двома полюсами ціннісного ставлення людини до світу: предметні цінності є об'єктами оцінки, а суб'єктивні – засобом і критерієм цих оцінок» [10, с.462].

В психології цінності розглядаються як сфера соціалізації індивіда, його адаптація до групових норм; вивчення мотиваційних структур життєдіяльності, механізмів поведінки і діяльності особистості та їх регуляції; дослідження вікового розвитку індивідуальних цінностей та їх взаємозв'язків з самосвідомістю. «Цінність – поняття, за допомогою якого характеризується соціально-історичне значення для суспільства і особистісний сенс для індивідів певних явищ дійсності. Цінності слугують важливим фактором соціальної регуляції поведінки особистості і взаємовідносин людей» [14, с.389-390].

Згідно Т.В.Бутківської, терміном «цінність» позначаються як самі значущі, так і ціннісні ставлення, що породжують цілий спектр похідних від них розрізень: об'єктивні, індивідуальні, соціальні, позитивні чи негативні значення явищ природи, форм суспільної організації, історичних подій, моральних вчинків, духовних витворів людства на конкретному етапі історичного розвитку» [7, с.27].

В.Ю.Болотіна підкреслює мотиваційну цінність цього психологічного явища: «Наявність цінностей є виявом небайдужості людини у ставленні до оточення, яка виникає із значущості різних сторін, аспектів навколишнього світу для їх життя. Вони, по суті, є результатом оволодіння середовищем з огляду його значення для задоволення потреб особистості і свідчать про рівень її соціальної зрілості» [3, с.18].

Дану точку зору поділяє і М.Й.Боришевський: «Цінність є, безумовно, тим феноменом, котрий найтісніше пов'язаний із сферою потреб людини, а отже, безпосередньо стосується мотивів самоактивності індивіда» [4, с.22].

Ф.Є.Василук аналізує цілий ряд основних понять, що стосуються ціннісної сфери: співвідношення цінностей і поведінки (життєвого вибору, співвідношення понять цінності і мотиву). «Зміст свідомості, який складає цінність, може виконувати функції мотиву, тобто направляти і пробуджувати уявну або реальну поведінку, але звідси... не виходить, що в рамках психології цінність слід звести до мотиву, який завжди уособлює індивідуальний життєвий світ, цінність є те, що, навпаки, залучає індивіда до деякої надіндивідуальної спільності» [8, с.124].

Вирішення питання про те, як суспільні цінності перетворюються в особистісні є актуальним на сучасному етапі розвитку підростаючих поколінь. Суспільні ідеали засвоюються особистістю і починають в якості «моделі належного»

підсилювати її активність, де відбувається предметне втілення цих людей, а предметно втіленні цінності, в свою чергу, стають основою для формування суспільних ідеалів [17, с.27].

Особистісні цінності, згідно з Д.О.Леонтьєвим, виступають як своєрідні відношення зі світом, які узагальнені і перероблені досвідом соціальної групи. Тому вони фактично не залежить від ситуативних факторів і, можливо, тому не завжди чітко усвідомлюються, зокрема, до того часу, поки не стають об'єктом рефлексії. На соціальному рівні цінності відповідають принципам, які визначають права і обов'язки громадян. Соціальні цінності відображають історію суспільства, а кожне суспільство характеризується цінностями, які в ньому переважають. Суспільство підтримує соціальний порядок частково за рахунок відтворення у свідомості людей – з покоління у покоління – соціальних цінностей [17].

На індивідуальному рівні цінності зв'язані з стандартами, якими користуються люди при оцінюванні особистісних дій і дій інших людей. «Найважливішими запитаннями для цього рівня аналізу є питання про те, чи існує універсальна структура людських цінностей, і запитання про те, який динамічний зв'язок між різними цінностями» [20, с.328].

І.Д.Бех вважає, що особистісні цінності складають внутрішній стрижень особистості, який можна інтерпретувати як ціннісну етичну орієнтацію. «Особисті цінності... набувають ціннісного статусу тільки при зверненні особистісних зусиль на свою смислову сферу, на власне Я, тобто становлення особистісних цінностей пов'язане з динамікою процесів усвідомлення, що включають різні види вербалізації і зміщення пізнавально-особистісних зусиль на власну смислову сферу» [2, с.123].

М.Й.Боришевський підкреслює, що «певна система цінностей втілюється, опредметнюється у тих чи інших конкретних феноменах, пов'язаних з відповідальними формами життєдіяльності, у якій і здійснюється оволодіння цінностями, їх поступове перетворення із явища «зовнішнього» у явище «для себе», тобто відбувається переведення цінностей суспільства у цінності суб'єктивно значущі» [4, с.22].

Психологи занепокоєні проблемою моральних основ сучасного суспільства. «Егоїстичні, матеріальні інтереси загрожують почуттю солідарності, а множинність світоглядів робить всі уявлення та етичні стандарти настільки відносними, що людина може відчувати втрату особистісних смислів» [20, с.331]. Проте, базові цінності підтверджують протилежне: люди продовжують працювати в благодійних організаціях, поліпшуються умови життя малозабезпечених верств населення, а чесність, терпимість і повага до інших людей цінуються в будь-якому віці і в більшості країн.

Отже, поняття соціальна цінність і особистісна цінність підкреслюють приналежність цінності певній спільноті людей (суспільству в цілому, соціальній групі) чи окремій особистості. Соціальні цінності є матеріалом індивідуального розвитку, яке полягає у їх інтеріоризації, переході у елементи внутрішньої організації особистості.

Міра збігу соціальних і особистісних цінностей залежить від зовнішніх – соціальних, а також внутрішніх – особистісних факторів. Д.О.Леонтьєв виділяє чотири види співвідношень особистісних і соціальних цінностей:

1) конформний розвиток (максимальний збіг); 2) варіативний розвиток (збіг ядер особистісних і суспільних цінностей, але розходження їх периферій); 3) маргінальний розвиток (незначний збіг ядер особистісних і суспільних цінностей, але сильне розходження периферій); 4) девіантний розвиток (не збігаються ядра особистісних і суспільних цінностей при мінімальному збігу їх периферій). Кожний з цих видів розвитку характеризується певною соціалізацією індивіда [18].

Дж.Капрара, Д. Сервон приділяють особливу увагу засобам масової інформації у формуванні просоціальних цінностей: «... ЗМІ систематично використовувалися з метою навіювання соціально позитивних цінностей і формування соціально позитивної поведінки. У Мексиці сценарії серіалів пишуться з таким розрахунком, щоб продемонструвати цінні знання та навички в плануванні сім'ї та ліквідації не писемності» [20, с.331].

Слід визначити близькі до цінності поняття як ціннісні уявлення, а також «ціннісні орієнтації» особистості, які характеризуються усвідомленістю, стійкістю, позитивністю емоцій, різною мірою спонукальності. Вони є складовою загальною структури диспозицій особистості, через яку реалізуються соціальні цінності [1; 22]. Отже, ціннісні орієнтації здійснюють психічну регуляцію діяльності і поведінки людини в соціальному середовищі.

Ціннісне уявлення є когнітивним і мотиваційним утворенням. Це система внутрішніх мотивів ціннісного вибору. Вони дають можливість людині визначити певні події світу, що дає можливість ефективно адаптуватися індивіду до соціального оточення. Цінності інтегрують когнітивну і мотиваційну сфери в єдину смислову сферу, підсилюючи цілісність особистості [15].

Цінності (ціннісні уявлення) зорганізуються в певні системи (ієрархії), що підтверджується рядом авторів [1; 22]. Ієрархія цінностей полягає не тільки в тому, що одними цінностями (нижчими) іноді жертвують заради інших (вищих), але й в тому, що різні цінності мають різний ступінь узагальненості, коли одні з них є конкретизацією інших. Кожна цінність по відношенню до вищестоящих грає роль засобу чи умови, чи є наслідком.

Єдиної класифікації цінностей на сучасному етапі розвитку психологічної науки немає. Дослідники класифікують цінності по-різному: «за об'єктом засвоєння – матеріальні, матеріально-духовні; за метою засвоєння – егоїстичні, альтруїстичні; за рівнем узагальненості – конкретні, абстрактні; за способом вияву – ситуативні, стійкі; за роллю у діяльності людини – термінальні, інструментальні; за змістом діяльності – пізнавальні, предметно-перетворювальні (творчі, естетичні, наукові, релігійні та ін.), за належністю – особистісні (індивідуальні), групові, колективні, суспільні (також і демократичні), загальнонародні (національні), загальнолюдські тощо» [17, с. 47].

Є.А.Клімов виділяє наступні характеристики *загальнолюдських цінностей*: репродукція собі подібних; орієнтація на проектування і покращення предметного світу; шанобливе і терпиме ставлення до індивідуальної своєрідності кожного, його неповторності, унікальності, творчості; взаємозбагачення інформацією, досвідом, досягненнями [13, с.132]. Загальнолюдські цінності – це ідеали, норми, вироблені людством у процесі свого цивілізованого поступу (життя і мир на Землі, справедливість, рівноправність, свобода, милосердя, доброзичливість, братерство, солідарність, миролюбність тощо).

Широко використовується в прикладних дослідженнях вітчизняних і зарубіжних вчених метод класифікації цінностей, запропонований М.Рокичем, який виділяє два класи цінностей: цінності-цілі і цінності-засоби.

Згідно з концепцією М.Рокича, термінальні цінності, або цінності-цілі, характеризують кінцевий, очікуваний стан існування, а інструментальні цінності, або цінності-засоби – опис бажаної поведінки. Отже, інструментальні цінності активізуються як стандарти при оцінці і виборі тільки поведінки, дії, а термінальні – при оцінці і виборі як цілей діяльності, так і засобів їх досягнення.

В залежності від місця в статусно-ієрархічній структурі ціннісної свідомості членів суспільства М.І.Лапін виділяє чотири групи цінностей: «ядро ціннісної структури» (вищі цінності, більше 60% населення), «структурний резерв», «периферія» і «хвіст» [16, с.7]. Узагальнюючи, слід зазначити, що серед різноманітності визначень поняття «цінності» можна виділити: структурність матеріальних та духовних об'єктів, здатних задовольнити потребу, бажання, інтереси, цілі суб'єкта; характер ставлень об'єкта до об'єкта або їх взаємовідносини; ідеали суспільної та особистої діяльності; образ поведінки, діяльності, спілкування в різних сферах життя» [5, с.39].

Таким чином, цінності спрямовують, організують поведінку людини на певні цілі і одночасно детермінують когнітивну роботу з інформацією. Цінності становляться критеріями оцінки дійсності, зокрема, інших людей і самого себе.

У вітчизняній (М.І.Боришевський, І.Д.Бех), і у російській психології (А.Г.Асмолов, Б.С.Братусь, Ф.Є.Василіук, Д.О.Леонтьєв, Р. Л. Будинайте і Т. В. Корнілової, Н. І. Непомнящая, В.В.Столін та ін.) існує напрямок дослідження сфери смислу особистості, що спирається на поняття смислу як елементу структури свідомості Л.С.Виготського і особистісного смислу О.М.Леонтьєва [19; 6].

Б.С.Братусь зазначає: «Смисловітворення нерідко залишаються і функціонують несвідомо, водночас, свідомо прийняті людиною загальні смисли життя особистості є її цінностями» [5, с.49].

Головне питання при вивченні цінностей на рівні індивіда - чи існують цінності, визнані усіма. Крок у напрямку вирішення цього питання є концепція цінностей Ш.Шварца (1992), яка була спочатку пов'язано з розробкою проекту по вивченню універсальних цінностей у різних культурах.

Узагальнюючи визначення цінностей, Ш.Шварц і У.Біліські дали їм наступні характеристики: 1) переконання, які мають емоційне забарвлення; 2) бажані людиною цілі (наприклад, рівності) і поведінка, яка сприяє досягненню цих цілей (наприклад, чесність); 3) вони не обмежуються визначеними діями чи ситуаціями (тобто вони трансцендентні); 4) виступають як стандарти, які керують вибором або оцінкою вчинків, людей, подій; 5) вони упорядковані по важливості відносно один до одного і складають систему ціннісних пріоритетів. Різні культури і особистості можуть характеризуватися системою їх ціннісних пріоритетів [12, с.10].

Дослідження цінностей, згідно Ш.Шварца і У.Біліські, можуть проводитися на двох рівнях аналізу: на рівні особистісних (індивідуальних особливостей) і на рівні культури. Зупинимося на першому варіанті – цінності на рівні особистості. Для індивідів цінності представляють собою мотивовані цілі, які слугують керуючими принципами у їх житті. Ш.Шварц працював далі самостійно над розробкою методики дослідження цінностей особистості. В основі його методики вивчення індивідуальних цінностей були покладені наступні наукові положення: концепція М.Рокича о термінальних і інструментальних цінностях; авторська концепція о мотиваційних цілях і універсальності базових людських цінностей.

Цей вчений виходив з того, що найбільш важливий змістовий аспект, який лежить в основі різниці між цінностями, - це тип мотиваційних цілей, які вони виражають. Тому він згрупував окремі цінності в певні типи, обґрунтував це тим, що базові людські цінності, виявлені у всіх культурах, репрезентують універсальні потреби (біологічні, необхідність координувати соціальну взаємодію і функціонування групи). Автор об'єднав цінності в десять, мотиваційно схожих, типів і дав їм коротке визначення відповідно до їх центральної цілі [12, с.27].

Таким чином, проведене Ш.Шварцем теоретичне дослідження цінностей дозволило йому розробити універсальний набір ціннісних типів для вивчення їх індивідуальних особливостей.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Особистісні цінності – внутрішня основа особистості як ціннісна етична орієнтація. Вони спрямовують поведінку людини на певні цілі, становляться критеріями оцінки діяльності, що дозволяє їй створити цілісний образ соціального світу. Ми приєднуємося до концепції Ш.Шварца про єдність, універсальність людських цінностей (мотиваційних смислових типів) незалежно від особливостей культури і суспільства. Вищевикладене дозволяє уявити наскільки об'ємним і багатогранним є предмет вивчення. Тож спираючись на зазначене вважаємо перспективним продовжувати подальші розвідки у напрямку практичного та теоретичного вивчення проблеми цінностей у сучасній психології.

Література

1. Андреева Г.М. Социальная психология. – М.: Аспект-Пресс, 1997. – 376 с.
2. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-методичний посібник. – К. ІЗМН, 1998. – 204с.
3. Болотіна В.Ю. Моральні цінності підростаючого покоління // Цінності освіти і виховання. К. – 1997. – С.19-21.
4. Боришевський М.І. Духовні цінності як детермінанта громадянського виховання особистості // Цінності освіти і виховання. – К., 1997. – С.21-25.
5. Братусь Б.С. К изучению смысловой сферы личности // Вестник МГУ. Серия 14. Психология. 1981, №2.– С.46-56.
6. Будинайте Г. Л., Корнілова Т. В. Личностные ценности и личностные предпосылки субъекта // Вопр. психол. - 1993. - Т.24. - № 5. - С.99-105.
7. Бутківська Т.В. Проблема цінностей у соціалізації особистості // Цінності освіти і виховання. – К., 1997. – С.27-31.
8. Василіук Ф.Е. Психология переживания. – М.: МГУ, 1984. – 200 с.
9. Гульга А.В. Эстетика в свете аксиологии.– СПб.:Алетейа, 2000. – 447с.
10. Дробницький О.Г. Ценность // Философская энциклопедия. – 2-е изд. – М., 1970. – Т.5. – С.465-463.
11. Каган М.С. Философская теория ценности. СПб, ТОО ТК «Петрополис», 1997. –205с.

12. Карандашов В.Н. Методика Шварца для изучения ценностей личности. Концепция и методическое руководство. – СПб.: Речь, 2004. – 70 с.
13. Климов Е.А. Общечеловеческие ценности глазами психолога – профессиеведа. // Психологический журнал. – 1994. – Т.14. -
14. *Краткий психологический словарь*. Под ред. А.В.Петровского, М.Г.Ярошевского. 2-е изд. – М., 1985. – С.389-390.
15. Круглов Б.С. Социальная направленность личности старшеклассникам. – М., 1989. – С.2-25.
16. Лапин Н.И. Ценности в критическом социуме // Ценности социальных групп и кризис общества. – М., 1991, с. 4-32.
17. Леонтьев Д.А. От социальных ценностей к личностным: социогенез и феноменология ценностной регуляции деятельности // Вестник МГУ. Серия 14. Психология. – 1997. - № 1 – С.20-27.
18. Леонтьев Д.А. Развитие личностных ценностей в общественном контексте // Вестник МГУ, 1997, №1. – С.28-39.
19. Непомнящая Н. И. Ценность как центральный компонент психологической структуры личности // Вопр. психол. - 1980. - № 1. - С.22-30
20. *Психология личности* / Дж. Капрара, Д. Сервон. – СПб.: Питер, 2003.– С.327-332.
21. *Современный философский словарь* / Под общей ред. В.Е. Кемерово. - 2-е изд., испр. и доп. - Лондон, Франкфурт-на-Майне, Париж, Люксембург, Москва, Минск/ «Панпринт», 1998. –1064с.
22. Ядов В.А. Социальная идентификация в кризисном обществе// Социол.журн. – 1994. - №1. – С.35-52.
23. *Perry R.V. General Theory of value*. - Cambridge, 1960.

В статье осуществляется попытка раскрыть содержание понятия "ценности"; виды и особенности, производится анализ теоретических подходов к проблеме ценностей в отечественной и зарубежной научной литературе.

The purpose of the given article is to reveal the meaning of the "value" concept, its psychological relevance and characteristic peculiarities; an analysis of the theoretical approaches to the study of the problem of values in domestic and foreign nonfiction.

©2012 р.

І. О. Цілінко (м. Херсон)

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ ДРАМАТИЧНИХ СИТУАЦІЙ НА ЕМОЦІЙНУ СФЕРУ ОСОБИСТОСТІ

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. Важливість теоретичного аналізу впливу драматичних ситуацій на емоційну сферу особистості обумовлена: а). потребою у систематизації підходів до зазначеної проблеми; б). важливістю обґрунтування теоретико-методологічних засад, на основі яких буде проводитись експериментальне дослідження.

Вивчення емоційної сфери особистості є багатоаспектним. У даній статті реалізована спроба визначити як змінюються показники емоційної сфери (знак, модальність, сила, тривалість, загальна емоційна спрямованість) під час сприймання особистістю драматичних ситуацій. Поняття «драматична ситуація» розкривається нами, як реальна життєва ситуація, з одного боку, і як художній, що сприймається, з іншого.

Важливість дослідження вказаної проблеми ми пов'язуємо з: необхідністю систематизації теоретичних поглядів на вказану проблему; важливістю висвітлення впливу драматичних творів мистецтва на емоційну сферу особистості; розкриттям змісту катарсису, як кінцевого механізму впливу мистецтва на емоційну сферу особистості.

Аналіз останніх наукових праць У психологічній літературі проблема емоційної сфери особистості вивчалася багатьма вченими (О.І. Кульчицька, Я. Рейковський, К.Ізард, Є.П.Ільїн та ін.). Спираючись на уявлення К. Ізарда [2], Я. Рейковського [6] ми розглядаємо емоції, як особливий процес психічної регуляції, що актуалізується під впливом подій, що викликають зміни у стані організму або у його взаєминах із середовищем. Вивченням драматичних ситуацій присвячені роботи таких вчених, як В.А. Роменець та Ж. Політцер [7]. Прерогативою досліджень впливу мистецтва на емоційну сферу особистості стали праці Л. С. Виготського, С.Х. Раппорта, Є.П. Крупника та багатьох інших [1;5;4].

Метою статті є викладення результатів теоретичного аналізу впливу драматичних ситуацій на емоційну сферу особистості.

Основна частина. Звертаючись до проблеми драматичних ситуацій, ми взяли за основу теоретичні положення В.А. Роменця та Ж. Політцера [7]. Ситуація по-різному може поставати перед людиною залежно від способу пізнання (чуттєвого, інтуїтивного, раціонального чи ірраціонального), а також залежно від її настановлень інших учасників, що створюють цю ситуацію (ігрових, комунікативних, навчальних, виробничих тощо).

Ситуація, за В.А. Роменцем, виникає разом із появою значень. Для окремої людини ситуація може бути сприятливою, несприятливою, навіть загрозливою для її життя і розвитку. Тому перша активність, яку виявляє людина щодо свого оточення, полягає в тому, щоб з'ясувати ситуацію, в якій вона опинилася і перебуває, тобто «зорієнтуватися в ситуації». Не менш актуально для людини знати, в яку ситуацію вона може потрапити за тих чи інших умов або ж яку ситуацію вона може створити своєю присутністю і своїм впливом на інших і на саму себе [7, 27].

Ситуація може мати різні виміри, зокрема психологічний. З огляду на генетичні форми, за В.А. Роменцем, доцільно розрізняти психологічну ситуацію болю й задоволення, ситуацію бажаного і небажаного, ситуацію загрози, пригодницьку ситуацію, ідеальну, ідилічну і ліричну ситуації, ігрову, казкову ситуації, ситуації турботи, заклопотаності, стресову, фатальну,